

פרשת בא – לחשוב פשוט

בטפינו, אמר להם לא כן לכו נא הגברים, ובזה עשה רצון עמו. ויגרש אותם ולא עשה כן בשארי המכות לפי שהיה ירא להמתין כי חשב אולי יתרצה משה בהגדולים ויהיה מוכרח לשלחם כרצון עמו, ומש"ה כיון ששמע ממנו שרוצה גם בטף כבר יצא ידי עבדיו וגירשם מפניו.

1. שמות (פרשת בא) פרק י פסוק א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׂתִי אֶתְּתִי אֵלָהּ בְּקִרְבּוֹ
חֲזִקוּנִי

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו בכל המכות לא מצינו לשון זה רק עכשיו, אלא לפי שאמר פרעה ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים ואח"כ כתב ויוסף לחטוא הוא ועבדיו, הוצרך לומר כן כי אני הכבדתי וגו' כלומר אל תתמה אם הוסיפו לחטוא אחר שאמר ה' הצדיק שהרי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו.

2. שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ד - ז

(ד) כִּי אִם מָאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי הַנִּנְיָ מִבְּיַד מֶחָר אַרְבָּהּ בְּגִבְלֵךְ: (ה) וְכִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל לָרֶאֶת אֶת הָאָרֶץ וְאָכַל אֶת יֵתֵר הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן הַבֶּרֶד וְאָכַל אֶת כָּל הָעֵץ הַצֹּמַח לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה: (ו) וּמְלֹאוּ בְּתֵיךְ וּבְתֵי כָל עֲבָדֶיךָ וּבְתֵי כָל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וְאֲבֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הַיּוֹתֵם עַל הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְּן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲהַ: (ז) וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְרַעֲהַ אֵלָיו עַד מַתִּי יְהִי זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם הֵטֵרָם תִּדַע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם:

3. רשי"ר הירש שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ז

למוקש. לכאורה פעל משה בגלוי; כיצד אפוא כינוהו "מוקש"? מכאן הוכחה לדברינו. לו הביא ה' מכה, שהיתה נמשכת עד שישלחו את בני ישראל, היו הללו חופשיים מזמן. אולם תמיד היתה המכה אך חלקית, תמיד הופסקה לבקשת פרעה, ותמיד התגלגלה במכה חדשה והמחישה את כוח ה' בעוצמה ובמורא הולכים וגוברים. שיטה זו של "התעללות", ההפסקות שקוממו לב פרעה תמדי מחדש למרי, הכבדת "לבו" זו, אך כ"מוקש" נצטיירה זו להם מנקודת מבטם.

4. שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ח - יא

(ח) וַיּוֹשֶׁב אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן אֶל פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיהֶם לֹכּוּ עֲבָדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֲלֹכִים: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנַעֲרֵינוּ וּבְזַקְנֵינוּ נִלְךָ בְּבָנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ בְּצִאֲנֵנוּ וּבְבִקְרָנוּ נִלְךָ כִּי חַג ה' לָנוּ: (י) וַיֹּאמֶר אֵלָיהֶם יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם רָאוּ כִּי רָעָה נִגְדַּת פְּנִיכֶם: (יא) לֹא כֵן לָכּוּ נָא הַגְּבָרִים וְעַבְדוּ אֶת ה' כִּי אֲתָה אֲתֶם מִבְּקָשִׁים וַיִּגְרַשׁ אֶתְּם מֵאֶת פְּנֵי פְרַעֲהַ:

5. אור החיים שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ז

(ז) עד מתי יהי וגו'. לא שהסכימו לשלח ישראל בהחלט כי הנבואה שאמר ה' למשה הכבדתי וגו' תכחיש זה אלא שרצו שילכו באופן שיחזרו ודאי ולזה תמצא כשאמר משה בנערינו ובזקנינו וגו' וגרש' פרעה לא יספו דבר עוד בדבר הזה גם פיהם ענה בם כי לא האמינו בסדר המעשה כי אלקי העברים הגדול הגבור והנורא נטה ידו בהם לשלוח ישראל אלא שהיו יוקשים בהם ואין לך כפירה באמיתות הענין כזה:

6. בית הלוי שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ז

(ז) ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו כו', ויושב כו', ויגרש כו'. ביאור הפסוקים דפרעה לא רצה כלל לשלח, רק עבדיו אמרו לו עד מתי כו' שלח האנשים. פי' לזכרים הגדולים, דאנשים נקראים רק גדולים בלה"ק, ויעבדו את ה', ושוב לא יכול פרעה לסרב והוכרח לעשות רצון עמו, וזהו ויושב את משה, פי' בע"כ של פרעה שלא בטובתו רק ברצון עמו והם שלחו אחרי משה ואהרן, וכשבאו אמר להם פרעה מי ומי ההולכים ומשה השיב לו בנערינו

7. אור החיים שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ז

וראיתי לתת לב במה הסכימה דעתם על אבידת מצרים אחר כך ושתקו והלכו להם ולהבין הענין נשכיל בחקור בענין מה היתה דעתו של פרעה ועבדיו מתחילת הענין האם יש שוטה גמור בעולם שיסבול כל הרעות והצרות ההמה ויכניס עצמו בסכנות נפשות ועוד לו שלקה אלוהו וספו מקניו ואבדו צמחי אדמה וכמעט ספו תמו כאומרו הטרם תדע כי אבדה מצרים ומן הסתם לא יאמן כי כ"כ טפש היה והגם כי הקשה ה' את רוחו עכ"ז צריך שתהיה לו איזה סברא שבה יתגלה טפשותו

8. אור החיים שמות (פרשת בא) פרק י פסוק ז

ואבין דבר כי הוא זה אשר הטעהו לפרעה ולכל עמו אופן השליחות אשר שלח ה' לשלוח ישראל לחוג במדבר שהכוונה הוא לשוב אחר כך הרי הוא גלוי לפרעה ולעמו כי לא בהחלט הוא שואל ומזה נפל הטעות כי יש בדבר שני צדדין הא' כי דבר ה' אמת הוא כי אינו חפץ אלא דרך שלשת ימים והב' כי הדברים באו דרך ערמה ואין דעתו אלא להוציאם לחלוטין ולפי זה הדברים מעידים כי כביכול אין כח בו להוציאם בהחלט בר מינן הא למדת שיש לו מניעה חס ושלום לרצון אשר יחפוץ ולזה פרעה ועבדיו לצד שלילת עיקר האמונה בהם חשבו צד הב' ולזה הקשו ערפם ומאנו לקבל מאמר ה' כי אמרו אין בכוחו ח"ו להכריח הכרח גדול

9. קהלת פרק א פסוק ט

(ט) מִה שְׁהִיָּה הוּא שְׁהִיָּה וּמֵה שְׁנַעֲשֶׂה הוּא שְׁנַעֲשֶׂה וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם:

10. איוב פרק יב פסוק יב

(יב) בִּישִׁישִׁים חֲכָמָה וְאֶרְךָ יָמִים תְּבוֹנָה:
מצודת דוד

(יב) בישישים חכמה - ובעבור זה ימצא הרבה מן החכמה בלב הישישים כי בעבור רוב הימים ראו הרבה בחוש ומהם יקחו התחלה להבין דבר מתוך דבר:

11. מלבי"ם איוב פרק יב פסוק יב

(יב) בישישים, וכן הידיעה המושגת ע"י הבחינה והנסיון היא אמתיית, באשר ישיג ע"י נסיונות רבות ובחינות שונות ויוציא מהם משפטים כוללים אמתיים אין בהם שום ספק כלל, וע"כ בישישים חכמה, כי הם ברוב ימיהם קבלו חקי החכמה מזקני קדם שהיה להם מורשה מאבותיהם, ובארץ ימים תבונה, שברבות הימים ירבה העיון והבחינה ויוציאו דבר מתוך דבר על ידי היקשים ותולדות השכל, הרי כי יש לאדם כח להשיג השגות אמיתיות ויוכל לסמוך על ידיעתו:

12. מלכים א פרק יב פסוק ג - יא

(ג) וַיִּשְׁלַחוּ וַיִּקְרְאוּ לוֹ וַיֹּאבָד וַיָּבֵא יָרְבֵּעַם וְכָל קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּדְבְּרוּ אֶל רְחָבְעָם לֵאמֹר: (ד) אֲבִיךָ הִקְשָׁה אֶת עַלְנוּ וְאֲתָה עֲתָה הִקְלַ מְעַבְדַת אֲבִיךָ הִקְשָׁה וּמַעַל הִכְבַּד אֲשֶׁר נָתַן עָלֵינוּ וְנַעֲבֹדָךְ: (ה) וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לָכּוּ עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלַי וַיִּלְכוּ הָעָם: (ו) וַיַּעַץ הַמֶּלֶךְ רְחָבְעָם אֶת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָיוּ עֹמְדִים אֶת פְּנֵי שְׁלֹמֹה אֲבִיו בְּהִיתוֹ חִי לֵאמֹר אֵיךְ אֲתֶם נֹעְצִים לְהַשִּׁיב אֶת הָעָם הַזֶּה דָּבָר:

האדם מדרך הישר. והאבות הקדושים המה נקראים 'ישרים',
כי הגיעו לשלמות מדרגה זו של ישירות

17. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יג עמוד א

כיון שהגיעו למערת המכפלה, אתא עשו קא מעכב, אמר להן:
... איהו קברה ללאה בדידיה, והאי דפייש דידי הוא. אמרו ליה:
זבינתה. אמר להו: נהי דזביני בכירותא, פשיטותא מי זביני?
אמרו ליה: אין ... אמר להו: הבו לי איגרתא, אמרו ליה: איגרתא
בארעא דמצרים היא. ומאן ניזיל? ניזיל נפתלי, דקליל כי
איילתא, ... חושים בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אודניה, אמר
להו: מאי האי? ואמרו ליה: קא מעכב האי עד דאתי נפתלי
מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים
יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא מחייה ארישיה, נתון
עיניה ונפלו אכרעא דיעקב, פתחינהו יעקב לעיניה ואחיר.

רגש לא מווסת מרחיק מהמחשבה הפשוטה

18. שמות (פרשת בא) פרק י פסוק כד - כו

(כד) ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם
ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם: (כה) ויאמר משה גם אתה
תתן בידנו זבחים ועלת ועשינו לה' אלקינו: (כו) וגם מקננו ילך
עמנו לא תשאך פרסה כי ממנו נקח לעבד את ה' אלקינו ואנחנו
לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה:

19. שמות (פרשת בא) פרק יב פסוק לא

ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם
גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם:

ולכו עבדו את ה' כדברכם - הכל כמו שאמרתם, ולא כמו
שאמרתי אני, בטל לא אשלח (שמות ה ב) בטל מי ומי ההולכים
(שם י ח) בטל רק צאנכם ובקרכם יצג (שם כד):

20. שמות (פרשת בא) פרק יא פסוק ג

(ג) ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד
בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם: ס

21. שפתי כהן שמות פרשת בא

בכל מכה ומכה שהיה מביא עליהם היה גדול בעיניהם אלא
אחר המכה היה בא להם החיזוק כדי להביא עליהם המכה
שאחריה, עתה שלא נשאר עליו להביא אין להם חיזוק, אם כן
גדול מאד בעיני עבדי פרעה, לא בעיני פרעה כי עדיין יש לו
חיזוק להכותו מכת הים שנאמר (שמות י"ד, ח') ויחזק ה' את
לב פרעה וירדוף, ולאמר למשה ואתה הרם את מטרך ונטה את
ידך על הים וישבו המים על רכבו וגו':

22. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כב עמוד ב

וירב בנחל, אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעה שאמר לו
הקדוש ברוך הוא לשאול לך והכית את עמלק, אמר: ומה נפש
אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו על
אחת כמה וכמה! ואם אדם חטא - בהמה מה חטאה? ואם
גדולים חטאו - קטנים מה חטאו? יצאה בת קול ואמרה לו אל
תהי צדיק הרבה. ובשעה שאמר לו שאול לדואג סב אתה ופגע
בכהנים, יצאה בת קול ואמרה לו אל תרשע הרבה

23. שמואל א פרק טו פסוק ט

(ט) ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר
והמשנים ועל הכרים ועל כל הטוב ולא אבו הקרימם וכל
המלאכה נמבזה ונמס אתה הקרימו: פ

(ז) וידבר וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה
ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים
כל הימים: (ח) ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצהו וינעץ את
הילדים אשר גדלו אתו אשר העמדים לפניו: (ט) ויאמר אליהם
מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי
לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו: (י) וידברו אליו
הילדים אשר גדלו אתו לאמר פה תאמר לעם הזה אשר דברו
אליך לאמר אביך הכביד את עלנו ואתה הקל מעלינו פה תדבר
אליהם קטני עבה ממתי אבי: (יא) ועתה אבי העמים עליכם
על כבוד ואני אוסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אוסר
אתכם בעקרבים:

רד"ק

(ד) אביך הקשה - במס שהיה מעלה עליהם בכל שנה ואף על
פי כן לא היה להם להתרעם כי בשלוח גדולה היו בימיו וכל
המס היה נקל עליהם כי לא עבר עליהם שבת אויב בימיו אלא
סבה היתה מאת האל לבקש לרחבעם עלילה כדי שיפרדו ממנו
וימליכו ירבעם:

13. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד ב

תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך זקנים: סתור!
וילדים: בנה! - סתור ואל תבנה, מפני שסתירת זקנים - בנין,
ובנין נערים - סתירה, וסימן לדבר: רחבעם בן שלמה.

14. מלבייט מלכים א פרק יב פסוק ז

(ז) וידברו אליו לאמר. יפה אמרו חז"ל (מגילה לא ב) ע"ז
סתירת זקנים בנין, הם יעצוהו בהשכל ודעת מאד לסתור ע"מ
לבנות, אמרו אליו שאם יסרב מלמלא בקשתם הלא ימרדו בו
וימליכו את הטוב בעיניהם, ואם יתחיל להתפשר עמהם עד
כמה תהיה תוקף ממשלתו והמסים והעבודה, אז גם הם יעזו
פנים לבקש דברים רבים, ויאסרוהו בשבועת האלה ובחוקים
קבועים לא יוכל להפרם, אבל העצה הוא שיבטיח להם יותר
מאשר רוצים כי ישיב להם שהעם אינם עבדי המלך רק הוא
עבד העם, והוא צריך לעשות רצונם, באופן שישים בקשתם
זאת כדבר קטן וכדבר שהשכל מחייבו מעצמו, ובזה ירוחו, אן
שירף רוחם מדבר ומבקש עוד, כי יתן להם יותר מאשר שאלו.
ב] שכאשר יקטין את הדבר ימליכוהו סתם ולא ישביעוהו ולא
יעשו ע"ז חוקים קבועים. ואחר שימלוך אז ישתרר כחפצו והם
לא יוכלו למרוד כי ייראו מפניו, וז"ש אם היום תהיה עבד לעם
הזה ועבדתם, ר"ל זאת תהיה התשובה שאתה עבד להם,
ובזה לא יעשו עוד תנאים וחוקים, רק ועניתם ודברת אליהם
דברים טובים, וזה יספיק להם ויניחו מרוגזם. ובד"ה כתוב אם
תהיה לטוב להעם הזה ורציתם, שם באר שיאמר להם שהוא
רק לטובת העם הזה לא לטובת עצמו ורק למלא רצונם, ורצונו
בטל מפני רצונם, ובזה והיו לך עבדים כל הימים, כי תשאר
מלכותך בלתי מוגבלת.

החשיבה הפשוטה קיימת אצל כל אחד

15. קהלת פרק ז פסוק כט

(כט) לְבַד רָאָה זֶה מִצְאָתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל
וְהִמָּה בִקְשׁוֹ חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים:

16. שיחות מוסר עמוד תכ

אם חש האדם ישירות בדרכו הרי זו דרך ה', ואם לאו טעות
בידו. והאדם מעצם טבעו הרי הוא מבין ומרגיש ב"ישירות,
דכתיב אשר עשה האלוקים את האדם ישר", מיצירתו ניחן
האדם בחוש הישירות, ומה שנתקלקל בנו חוש הישירות, הוא
על ידי ה"חשבונות רבים", וזו כל עבודתו של היצר להטות את

הנחות יסוד מוטעות מרחיקות אותנו מההבנה הפשוטה

24. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק ח
וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפְעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת
כָּל חֲכָמֵיהֶם וַיִּסְפָּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת חֲלֹמוֹ וְאִין פֹּתֵר אוֹתָם לְפָרְעָה:

25. רבינו בחיי בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק ח
יש לתמוה איך אפשר שלא יוכלו חכמיו הגדולים וחרטומיו
להודיע לו פתרון החלום, והדברים מוכיחים שהם מורים שבע
שני שבע ושבע שני רעב, שהרי הפרות היו סימן לחרישה כענין
שכתוב: (משלי יד, ד) "ורב תבואות בכח שור", והשבילים גם כן
סימן הקצירה.

26. סימן לבנים בראשית 185
באותם הימים לא היה מקום יותר יציב ממצרים. הנילוס זרם
בלי הפסק והביא לידי שפע חקלאי ומסחרי. בלבם של המצרים
לעולם לא קינן חשש ממחסור, היאור היווה את סמל הכוח של
מצרים - "פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאריו
אשר אמר לי יארי ואני עשיתני" (יחזקאל כט ג) מתאר הנביא.
והנה מאותו יאור עולות שבע פרות רזות ובולעות שבע פרות
שמנות. זו מציאות בלתי נתפסת במצרים. גם החלום השני
המתאר שיבולים שדופות מטלטל את שלוות הקיום המצרית,
"ותפעם רוח", זוהי אפשרות כל כך מוזרה עד שחרטומי מצרים
וחכמיה כלל לא מעלים על דעתם שהיא אכן יכולה להתרחש
במצרים. זה אמנם הפתרון הפשוט ביותר, אבל הוא כל כך
רחוק מהבטחון ששורר במצרים.

סיכום:

האלוקים עשה את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים.
הישרות המחשבתית הפשוטה קיימת אצל כל אחד מאתנו
בטבע אך בגלל חשבונות כאלו ואחרים המחשבה מסתבכת
ומתעוותת. הסתבכות מחשבתית יכולה להגרם מרגש לא
מווסת וכן יכולה להגרם מהנחות יסוד מוטעות שדרכם האדם
רואה את העולם.

